ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

для здобувачів четвертого курсу першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти за освітньо-професійною програмою
“Митна справа”
зі спеціальності 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”
галузі знань 07 Управління та адміністрування
денної та заочної форм навчання

Львів
Видавництво Львівського торговельно-економічного університету
2024

Уклали: ***Гирка О. І.*** *к.т.н., доцент, доцент кафедри товарознавства, технологій і управління якістю харчових продуктів*

Відповідальний за випуск: ***Шестопал Г. С.*** *к.с.-г.н., доцент, завідувач кафедри товарознавства, митної справи та управління якістю*

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету товарознавства, управління та сфери обслуговування Львівського торговельно-економічного університету

Протокол № 10 від 6 червня 2024 р.

© Гирка О. І.,
© ЛТЕУ, 2024

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вирішення завдань підготовки висококваліфікованих фахівців вимагає закріплення набутих у вищому навчальному закладі теоретичних знань практичними навичками роботи в організації чи на підприємстві.

Практична підготовка здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за ОПП “Митна справа” зі спеціальності 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність” є складовою освітнього процесу й спрямована на оволодіння здобувачами системою професійних умінь та навичок, а також первинним досвідом професійної діяльності, і має сприяти саморозвитку здобувача вищої освіти. Практична підготовка покликана не тільки забезпечити формування професійних умінь, але й професійних здатностей і рис особистості.

Організацію практичної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за ОПП “Митна справа” зі спеціальності 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність” регламентує: Закон України “Про вищу освіту”, Положення про організацію освітнього процесу у Львівському торговельно-економічному університеті, Положення про організацію проведення практики здобувачів вищої освіти Львівського торговельно-економічного університету, а також програмою практичної підготовки.

Методичні рекомендації з організації практики – це основний навчально-методичний документ, що визначає мету, зміст і послідовність проведення практики, програму практики, регламентує діяльність здобувача вищої освіти, керівників практики від кафедри та підприємства, вимоги до підбиття підсумків практичної підготовки і містить рекомендації щодо видів, форм та методів контролю знань, умінь, навичок та компетентностей, яких здобувачі набувають під час проходження кожного виду практики.

Практика проводиться на підприємствах різних форм власності, організаційно-правового статусу, які є фізичними або юридичними особами і функціонують на ринку не менше двох років. Підприємства повинні мати штат висококваліфікованих фахівців, здатних надати допомогу здобувача вищої освітим у набутті ними фахових компетентностей.

Здобувачі зобов’язані пройти практику у встановлені навчальним планом терміни, виконати програму практики, скласти визначений методичними рекомендаціями звіт. Під час практики здобувачі (практиканти) мають дотримуватися встановлених правил техніки безпеки.

Керівники практики від кафедри забезпечують організацію та

проведення практики відповідно до навчального плану, методичних рекомендацій з організації практики, проводять інструктажі студентам та контролюють дотримання правил техніки безпеки, проходження практики, оцінюють її результати відповідно до поданих студентами звітів.

Методичні рекомендації з організації практики вміщують розділи, які визначають мету та завдання практики, програму практики (календарний план проходження практики та зміст практики); основні положення щодо її організації; контроль та основні обов'язки здобувачів вищої освіти, керівників практики від Університету та підприємства; вимоги щодо оформлення звіту з практики; підведення підсумків практики.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Практика здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за ОПП "Митна справа" зі спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" є обов'язковою складовою їхньої практичної підготовки і спрямована на отримання професійних компетентностей, зокрема з організації науково-дослідницької діяльності.

Під час проходження практики здобувачі мають брати активну участь у діяльності підприємства, знаходити резерви вдосконалення діяльності за кожним функціональним напрямом і підготувати обґрунтування низки пропозицій щодо підвищення ефективності роботи підприємства.

Метою практики є формування професійних здібностей та поглиблення практичних навичок здобувачів вищої освіти, опрацювання прийомів і методів виконання організаційних, розпорядчих та аналітичних функцій (робіт) у структурних підрозділах майбутньої професійної діяльності фахівця зі спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність".

У процесі успішного проходження практики здобувачі мають набути таких *компетентностей*:

Загальних:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

Спеціальних (фахових, предметних):

СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб’єктів ринкових відносин.

СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 8. Здатність застосовувати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

СК 11. Здатність здійснювати митний контроль та митне оформлення товарів, забезпечувати виконання митних процедур щодо окремих груп товарів відповідно до заявленого митного режиму.

СК 12. Здатність визначати заходи по запобіганню митним правопорушенням та контрабанді товарів, розробляти митні логістичні системи різного рівня.

СК 13. Здатність аналізувати та здійснювати товарознавчу оцінку асортименту, споживних властивостей, умов зберігання наявних на ринку товарів та обирати критерії оцінки їх якості.

СК 14. Здатність проводити ідентифікацію та використовувати сучасні методи визначення якості та безпечності товарів з метою виявлення їх фальсифікації відповідно до вимог державних і міжнародних стандартів.

У результаті проходження практики здобувачі вищої освіти мають

набути таких ***результатів навчання*** відповідно до освітньо-професійної програми:

РН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

РН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

РН 5. Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

РН 8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

РН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

РН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

РН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

РН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв’язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

РН 18. Знати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній і біржовій діяльності.

РН 19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон’юнктури і діючих правових норм.

РН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон’юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

РН 21. Застосовувати знання й уміння для дослідження регіональних і

локальних ринків послуг та формування системи послуг суб'єктами торговельного підприємництва.

РН 22. Знати основи організації закупівель товарів і послуг за кошти державного та місцевих бюджетів, планувати та забезпечувати участь суб'єктів торговельного підприємництва в системі державних закупівель товарів і послуг.

РН 24. Вміти розробляти профілі митних ризиків для запобігання контрабанді та порушення митних правил при здійсненні зовнішньоекономічних операцій, прогнозувати ефективність митних логістичних систем різного рівня.

РН 25. Вміти проводити товарознавчу оцінку та визначати якість товарів на різних етапах товароруху із застосуванням органолептичних та інструментальних методів дослідження.

РН 26. Вміти визначати критерії, показники, методи та застосовувати їх для ідентифікації та виявлення фальсифікованих товарів.

Керівництво практикою здійснює кафедра товарознавства, митної справи та управління якості й підприємництва, торгівлі та логістики.

Робочий час здобувача протягом практики планується таким чином:

− організаційні питання початкового періоду практики, проходження інструктажів, одержання індивідуальних завдань – 5% часу, відведеного на проходження практики;

− виконання функцій практиканта на робочому місці, робота з літературою, технічною й нормативною документацією, складання відповідної документації, виконання індивідуальних завдань – 70 %;

− участь в інтерактивних лекціях, майстер-класах – 10 %;

− робота над звітами з практики – 10 %;

− одержання заліку з практики – 2 %;

− інші види робіт – 3 % години практики.

Тематичний план проходження практики для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою "Митна справа" зі спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" наведено у табл. 1.

Таблиця 1

ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Тематичний план проходження практики

№ з/п	Зміст практики
1.	Організаційні питання пов'язані з прибуттям на базу практики. Загальне ознайомлення з підприємством, проходження інструктажу з техніки безпеки
2.	Вивчення, збір та опрацювання матеріалів щодо завдань практики
3.	Виконання індивідуального завдання згідно програми практики
4.	Підготовка до оформлення звіту про результати практики (відгуку керівника практики від підприємства, захист звіту)

Зміст практики

Виконання індивідуальних завдань під час проходження практики

Програма практики передбачає виконання індивідуального завдання з метою набуття здобувачами вищої освіти умінь та навичок самостійного розв'язання технічних, наукових або організаційних завдань.

Структуру індивідуального завдання студент має узгодити з керівником практики від кафедри під час затвердження бази практики. У процесі виконання індивідуального завдання студент бере участь у розробленні актуальних питань теорії і практики.

Зміст виконання індивідуального завдання у випадку проходження практики в торговельному (виробничому, оптовому, роздрібному) підприємстві представлено у табл. 2.

Таблиця 2

ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ В ТОРГОВЕЛЬНИХ (РОЗДРІБНИХ, ОПТОВИХ), ТА ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

№ з/п	Зміст практики
1.	Аналіз господарсько-економічної діяльності торговельного (роздрібного, оптового), виробничого підприємства
2.	Вивчення експлікації приміщень торговельного (оптового, роздрібного), виробничого підприємства, обладнання та його розміщення
3.	Характеристика фінансово-господарської діяльності торговельного (роздрібного, оптового), виробничого підприємства
4.	Стан торгівлі окремими групами товарів на підприємстві
5.	Оцінка роботи постачальників товарів (продукції) або груп товарів
6.	Аналіз основних законодавчих документів щодо безпеки товарів (продукції) в Україні

7.	Проведення експертизи якості товарів (продукції), послуг
8.	Умови зберігання товарів на торговельному підприємстві та їх відповідність вимогам нормативних документів. Аналіз структури товарних запасів
9.	Вивчення холодильного обладнання для торговельного (роздрібного, оптового), виробничого підприємств

Завдання 1. Аналіз господарсько-економічної діяльності торговельного (роздрібного, оптового), виробничого підприємства. Ознайомитись із документацією, що засвідчує заснування підприємств (статут, реєстраційна картка, документ про сплату коштів за державну реєстрацію, свідоцтво про державну реєстрацію, банківський рахунок), наявністю ліцензування видів діяльності, власністю підприємства, чисельністю працівників, керівництвом підприємства, показниками торговельної діяльності (товарооборот, витрати, прибутки та їх утворення), особливостями забезпечення технічними засобами, обліком і звітністю та порядком контролю за діяльністю підприємства. Ознайомитись з фінансовими результатами діяльності підприємства та їх результативністю за попередні роки.

Завдання 2. Вивчення експлікації приміщень торговельного (оптового, роздрібного), виробничого підприємства, обладнання та його розміщення. Надати характеристику магазину, відобразивши при цьому загальну площу магазину, загальну площу торгового залу, середньомісячний товарооборот магазину, чисельність працівників магазину, продавців-консультантів, касирів-контролерів.

Скласти технологічну схему планування магазину (або його відділу).

Схема планування магазину виконується на міліметровому папері в масштабі 1:100. На схемі необхідно показати вхід в торговий зал, розміщення вітрин у фасадній частині магазину, а також зовнішній вхід у складські приміщення і проходи із торгового залу в решту приміщень магазину. Всі приміщення магазину повинні бути нанесені на схему з врахуванням масштабу і позначені цифрами у зростаючому порядку. Необхідно розробити експлікацію приміщень магазину за наступною формою (табл. 3).

Таблиця 3

Експлікація приміщень магазину

№ з/п	Назви приміщень магазину	Площа, $м^2$
1	2	3

На технологічній схемі відобразити зони розміщення і продажу окремих товарів або товарних груп, зони прикладання праці основних категорій робітників торгового залу і шляхи поповнення робочих запасів. Показати розміщення вузла розрахунку в магазині: кількість касирів-контролерів, відстань між касовими кабінами, напрямок потоків покупців у торговому залі і через вузол розрахунку.

Визначити ефективність використання торгових площ магазину, розрахувати заставлену площу і площу викладки. Заставлена площа розраховується як сума площ основ обладнання, розміщеного у торговому залі для показу і відпуску товарів. Площа викладки визначається як сума всіх площ елементів, на яких можуть бути викладені товари (табл. 4).

Таблиця 4

Розрахунок заставленої площі і площі викладки

№ з/п	Назва торгового обладнання	Кількість одиниць	Заставлена площа, м^2	Площа викладки, м^2
1	2	3	4	5

Розрахувати коефіцієнт використання торгової площі під встановлення обладнання і викладку товарів.

Коефіцієнт використання торгової площі під встановлення обладнання ($k_ç$) визначається відношенням заставленої площі до площі торгового залу:

$$k_з = \frac{S_з}{S_m},$$

де $S_з$ – площа, заставлена обладнанням;

S_m – площа торгового залу. Коефіцієнт використання торгової площі під викладку товарів ($k_â$) визначається відношенням площі викладки товарів до площі торгового залу:

$$k_в = \frac{S_в}{S_m},$$

де $S_â$ – площа викладки товарів;

S_m – площа торгового залу.

Розраховані коефіцієнти необхідно порівняти із затвердженими нормативами.

Розробити Схему технологічного планування одного з складів підприємства, підпорядкованого відповідній комерційній службі, з вказанням

коефіцієнта використання площі та місткості складу, надати перелік (Специфікацію) використовуваного підйомно-транспортного обладнання, а також обладнання для укладання і зберігання МР/ГП з його короткою характеристикою (вид, тип, марка, типорозміри і т. д.)

Завдання 3. Характеристика фінансово-господарської діяльності торговельного (роздрібного, оптового), виробничого підприємства. Розрахунки основних показників ефективності використання магазинів оформити у таблиці (табл. 5). На основі аналізу технологічної схеми планування і зведеної таблиці показників дати пропозиції щодо подальшого вдосконалення технології роботи магазину, на основі вивчення питань варто оцінити загальний рівень торговельної діяльності роздрібного торговельного підприємства за 3 – 5 останніх років. Зробити загальні висновки, визначити недоліки і сформулювати проблеми діяльності магазину, дати конкретні пропозиції щодо підвищення ефективності торговельної діяльності роздрібного підприємства в сучасних умовах.

Таблиця 5

Результати господарської діяльності роздрібного торговельного підприємства за 20__ - 20__ р.

№ з/п	Показники	Одиниці виміру	Значення показників у році		
			20...	*20...*	*20...*
1.	Роздрібний товарооборот (Валовий дохід)	тис. грн.			
2.	Загальна площа	кв. м			
3.	Площа торгового залу	кв. м			
4.	Питома вага торгової площі	%			
5.	Заставлена площа	кв. м			
6.	Коефіцієнт заставленої площі	-			
7.	Демонстраційна площа	кв. м			
8.	Коефіцієнт демонстраційної площі	-			
9.	Товарні запаси	тис. грн.			
		дні обороту			
10.	Загальна чисельність працівників	осіб			
11.	Кількість продавців	осіб			
12.	Товарообіг на 1 кв. м площі	тис. грн.			
13.	Товарообіг на 1 кв. м торг. площі	тис. грн.			
14.	Товарообіг на 1 працівника	тис. грн.			
15.	Товарообіг на 1 продавця	тис. грн.			
16.	Частка централізованої доставки	%			
17.	Доходи	тис. грн.			
18.	Рівень доходів	%			
19.	Витрати обігу	тис. грн.			
20.	Рівень витрат обігу	%			
21.	Прибутки	тис. грн.			
22.	Рентабельність	%			

Проаналізувати показники господарської діяльності за останні три роки (оформити у вигляді табл. 6). Зробити висновки та дати рекомендації щодо поліпшення діяльності бази.

Таблиця 6

Основні показники діяльності підприємства-суб'єкта оптової торгівлі за 20__ – 20__ рр.

№ з/п	Показники	Одиниці виміру	Значення показників у році		
			20...	*20...*	*20...*
1.	Оптовий товарооборот	тис. грн.			
2.	В т. ч. складський	тис. грн.			
3.	- транзитний	тис. грн.			
4.	Середньооблікова чисельність працівників	осіб			
5.	Складська площа	кв. м			
6.	Продуктивність праці	тис. грн.			
7.	Товарооборот на 1 кв. м площі	тис. грн.			
8.	Товарні запаси	тис. грн.			
9.	Оборотність товарних запасів	дні			
10.	Доходи	тис. грн.			
11.	Витрати обігу	тис. грн.			
12.	Прибутки	тис. грн.			
13.	Рентабельність	%			
14.	Централізована доставка товарів	тис. грн.			
		%			

Надати характеристику суб'єкта господарської діяльності, навести економічну характеристику його діяльності (обсяги виробництва та реалізації продукції, динаміку їх розвитку протягом 3 – 5 років, визначити характер ринку (міжнародний, національний, регіональний, міський, районний тощо), на якому діє підприємство. Зібравши відповідну інформацію, зробити висновок про обсяги ринку, визначити тип ринку, на якому діє підприємство. зібрати інформацію щодо основних потенційних конкурентів підприємства, що є базою практики, а також – про його потенційних клієнтів (покупців продукції).

Проаналізувати показники господарської діяльності за останні три роки (оформити у вигляді табл. 7). Зробити висновки та дати рекомендації щодо поліпшення комерційної діяльності виробничого підприємства.

Таблиця 7

Основні показники комерційної діяльності виробничого підприємства за 20__ – 20__ рр.

№ з/п	Показники	Одиниці виміру	Значення показників у році		
			20...	*20...*	*20...*
1.	Оптовий товарооборот з закупівель МР/реалізації ГП	тис. грн.			
2.	В т. ч. складський	тис. грн.			
3.	- транзитний	тис. грн.			
4.	Середньооблікова чисельність працівників комерційної служби	осіб			
5.	Складська площа	кв. м			
6.	Продуктивність праці	тис. грн.			
7.	Товарооборот на 1 кв. м площі	тис. грн.			
8.	Товарні запаси	тис. грн.			
9.	Оборотність товарних запасів	дні			
10.	Доходи	тис. грн.			
11.	Витрати обігу	тис. грн.			
12.	Прибутки	тис. грн.			
13.	Рентабельність	%			

Завдання 4. Стан торгівлі окремими групами товарів на підприємстві. Визначення наборів товарних груп (видів, підвидів, марок), оптимальне співвідношення базових моделей та їх модифікацій. Встановлення наявності на підприємстві товарів, що знаходяться на різних стадіях життєвого циклу.

Завдання 5. Оцінка роботи постачальників товарів або груп товарів. Аналіз надходження на підприємство визначених груп товарів. Товарорух товарів у сфері обігу. Формування логістичного ланцюга надходження товарів на підприємство. Ознайомитися з системою товаропостачання роздрібного торговельного підприємства, скласти реєстр постачальників товарів однієї-двох товарних груп, які реалізовує або отримує для подальшого продажу дане підприємство, проаналізувати можливості кожного з них для удосконалення товарної пропозиції роздрібного торговця.

Аналіз графіків завезення товарів на підприємство та встановлення додержання своєчасного завезення товарів відповідно до укладених договорів, угод, контрактів. Транспортування товарів, умови транспортування. Фактори впливу на якість і кількість товару: кліматичної зони, місцевого мікроклімату, температури, вологості повітря, опромінення, руху, тиску повітря, опадів. Системи транспортування товарів і їхня економічна ефективність у взаємозв’язку з властивостями товарів і планування комерційних операцій.

Завдання 6. Аналіз основних законодавчих документів щодо безпеки товарів в Україні. Навести перелік та ознайомитись із змістом основних законодавчих документів, що регламентують безпечність харчових продуктів чи непродовольчих товарів, які реалізуються (виробляються) підприємством.

З'ясувати і вказати, якими документами підтверджується якість та безпечність товарів на підприємстві. Проаналізувати зміст кількох таких документів.

Завдання 7. Проведення експертизи якості товарів (продукції), послуг. Формування бази даних про методи визначення якості і безпеки товарів. Аналіз чинних вимог до показників якості і безпеки товарів. Ідентифікація товарів, ознаки ідентифікації, експертиза якості та показники безпеки товарів. Оформлення результатів експертизи. Прийняття рішень за результатами експертизи.

Завдання 8. Умови зберігання товарів на торговельному підприємстві і їх відповідність вимогам нормативних документів. Аналіз структури товарних запасів. Наукові принципи зберігання харчових продуктів і непродовольчих товарів. Сучасні методи та їхній вплив на якість продукції. Оптимальні умови і режими зберігання окремих груп товарів. Класифікація товарів за здатністю до зберігання. Системи зберігання товарів, розміщення товарів для зберігання. Внутрішні процеси, що відбуваються в товарах, їх взаємозв'язок із зовнішніми факторами є причиною зниження якості та маси товарів у період товароруху. Вплив умов зберігання і транспортування на рівень втрат. Природні втрати, причини їхнього виникнення.

Завдання 9. Вивчення холодильного обладнання для торговельного (роздрібного, оптового), виробничого підприємств. Призначення та види стаціонарних холодильників, розрахунок площі охолодження. Визначення необхідної кількості холодильних камер і їх холодопродуктивності. Вибір холодильної машини та системи охолодження. Експлуатація холодильників. Техніко-економічна характеристика холодильних камер, шаф, вітрин, прилавків-вітрик, апаратів шокової заморозки, винних вітрин.

У випадку проходження здобувачем практики у митних установах України зміст виконання індивідуального завдання наведено у табл. 8.

Таблиця 8

ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ В МИТНИХ ОРГАНАХ

№ з/п	Зміст практики
1.	Збір та узагальнення даних про базу практики. Вивчення основних завдань митних органів України та їх зв'язок з функціонуванням відповідних підрозділів митних установ
2.	Ознайомлення з Порядком проведення митного оформлення й митного контролю товарів із застосуванням вантажної митної декларації
3.	Вивчення основних принципів проведення митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності
4.	Вивчення порядку здійснення митних формальностей згідно із митною декларацією
5.	Ознайомлення з основними методами боротьби з митними правопорушеннями
6.	Контроль за порядком переміщення товарів (продукції) через митний кордон України

Завдання 1. Збір та узагальнення даних про базу практики. Вивчення основних завдань митних органів України та їх зв'язок з функціонуванням відповідних підрозділів митних установ. Ознайомитися зі структурою митної служби України, визначити місце конкретної митної установи в даній структурі, ознайомитися з організаційно-штатною структурою митної установи, вивчити підпорядкування її структурних підрозділів як керівництву митниці, так і іншим підрозділам митниці. Для унаочнення матеріалу використовуйте графічні методи.

Вивчити основні завдання, виконання яких, відповідно до чинного законодавства, покладені на митні органи України і типові Положення структурних підрозділів митного органу. Скласти таблицю відповідності завдань митних органів України та структурних підрозділів митниці (Управлінь центрального апарату ДМСУ), які виконують дані завдання. Визначте перспективні завдання митних органів.

Завдання 2. Ознайомлення з Порядком проведення митного оформлення й митного контролю товарів із застосуванням вантажної митної декларації. Проаналізувати порядок прийняття вантажної митної декларації до оформлення та порядок контролю за правильністю кодування товарів відповідно до УКТ ЗЕД, порядок контролю за визначенням митної вартості товарів та порядок нарахування та стягнення митних податків та зборів. Провести детальний аналіз 2-3 оформлених вантажних митних

декларацій типу і визначити, який засіб гарантування доставки був застосований, яким видам контролю інших контролюючих органів підлягав даний товар, поясніть порядок нарахування та сплати митних податків та зборів. Провести детальний аналіз оформленої вантажної митної декларації на ввезення гуманітарної допомоги. Визначте особливості проведення декларування таких товарів.

Завдання 3. Вивчення основних принципів проведення митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Проаналізувати акредитаційну справу суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності в підрозділі митного органу. Пояснити порядок формування ідентифікаційного номеру суб'єкта ЗЕД та номеру облікової картки. Скласти перелік документів, необхідних для проведення митного оформлення товарів поза місцем акредитації суб'єкта ЗЕД (оформлення листа-узгодження).

Завдання 4. Вивчення порядку здійснення митних формальностей згідно із митною декларацією. Проаналізуйте і дайте визначення основним процедурам, які здійснюють під час виконання митних формальностей за МД, заповненою у звичайному порядку згідно із розділом IV *Порядку.* Результати завдання оформити у вигляді табл. 9.

Таблиця 9

Митні формальності згідно із митною декларацією

Митні формальності	Операції, які водночас здійснюють
Реєстрація МД	
Перевірка МД	
Прийняття МД для оформлення	
Оформлення МД	
Завершення митних формальностей за МД	

Завдання 5. Ознайомлення з основними методами боротьби з митними правопорушеннями. Вивчити порушення митних правил та відповідальність, яка настає за те чи інше порушення. Ознайомитися з митними правопорушеннями у разі виникнення форс-мажорних обставин, за які не настає відповідальність. Ознайомитися з міжнародним досвідом боротьби з митними правопорушеннями та Міжнародними конвенціями з даних питань. Результати роботи викласти у таблицях.

Завдання 6. Контроль за порядком переміщення товарів (продукції) через митний кордон України. Ознайомитися і проаналізувати

чинне законодавство щодо особливостей переміщення товарів (продукції), щодо яких надаються послуги через кордон України. Провести перевірку правильності митного оформлення товарів (продукції), щодо яких надаються послуги (правильності визначення коду, митної вартості, нарахування митних платежів, заповнення товаросупровідних та митних документів).

У разі проходження практики в територіальних органах Держпродспоживслужби (Управління захисту споживачів) здобувач виконує індивідуальне завдання представлене у табл. 10.

Таблиця 10

ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНАХ ДЕРЖПРОДСПОЖИВСЛУЖБИ

№ з/п	Зміст індивідуального завдання
1.	Ознайомлення з організаційною структурою установи. Аналіз засобів та умов діяльності підприємства
2.	Вивчення потенційних небезпек, пов’язаних з використанням товарів (продукції)
3.	Контроль за дотриманням на підприємстві основних засад із забезпечення прав споживачів. Проаналізувати стан роботи на із виконанням норм на правил у відповідності до вимог
4.	Відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів та штрафні санкції
5.	Інформаційні й документальні засоби товарознавчої експертизи. Експертиза товарної інформації та маркування товарів
6.	Проведення експертної оцінки товарів (продукції), послуг
7.	Оформлення заявки на проведення експертизи
8.	Ознайомлення з основними засадами та принципами проведення ринкового нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності

Завдання 1. Ознайомлення з організаційною структурою установи. Аналіз засобів та умов діяльності підприємства. Необхідно вивчити структуру установи, ознайомитися з організаційно-штатною структурою установи, вивчити підпорядкування її структурних підрозділів. Скласти схему структурної побудови установи. Необхідно вивчити етапи здійснення основних видів діяльності, порядок обробки інформації, навчитися приймати рішення щодо організації роботи. Проаналізуйте джерела та канали надходження інформації для забезпечення діяльності підприємства. Охарактеризуйте порядок систематизації та обробки отриманої інформації та порядок збору та обробки статистичних даних.

Завдання 2. Вивчення потенційних небезпек, пов’язаних з використанням товарів (продукції).

Детально описати потенційні шкідливі чинники, характерні для кожного товару, їх вплив на організм людини та способи зменшення чи усунення такого впливу. Проаналізувати нормативно-технічні документи (ДСТУ, ТУУ) на обрані товари й вказати нормовані показники шкідливих чинників чи гранично допустимі концентрації шкідливих речовин у товарах.

Для харчових продуктів виписати з маркування інгредієнти, встановити серед них харчові добавки, визначити їх назву (позначення), вказати їх призначення та з'ясувати, чи дозволені вони для використання в Україні. Дані про харчові добавки записати у табл. 11.

Таблиця 11

Характеристика харчових добавок, присутніх у продукції

Назва товару	ТМ, виробник	Назва (позначення) добавки	Характеристика добавок	Вплив на організм людини
1	2	3	4	5

Для непродовольчих товарів навести способи доведення інформації про потенційний шкідливий вплив товару (продукції) на здоров'я людини та стан навколишнього середовища до споживачів. Наведіть пропозиції, яким чином підприємство може сприяти зменшенню небезпечних ризиків, пов'язаних з використанням товарів споживачами.

Завдання 3. Контроль за дотриманням на підприємстві основних засад із забезпечення прав споживачів. Проаналізувати стан роботи на із виконанням норм на правил у відповідності до вимог:

а) Керівних принципів захисту інтересів споживачів (Резолюція 39/248 Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 р.).

б) Закону України "Про захист прав споживачів";

в) інших законодавчих, нормативних та інструктивних документів, що регламентують забезпечення прав споживачів під час провадження певного виду підприємницької діяльності на підприємстві-базі практики.

Результати викласти у табл. 12, 13.

Таблиця 12

Стан роботи на підприємстві-базі практики із виконанням норм на правил у відповідності до вимог

Керівних принципів захисту інтересів споживачів

(Резолюція 39/248 Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 р.)

№ з/п	Керівних принципів захисту інтересів споживачів	Відповідні національні законодавчі акти (п. п.)	Обґрунтування та приклади використання принципу на практиці
1.	Щодо їх безпеки		
2.	Щодо сприяння та захисту їх економічних інтересів		
3.	Щодо норм безпеки та якості товарів і послуг		
4.	Щодо системи розподілу основних товарів та послуг		
5.	Щодо заходів, що дозволяють споживачеві одержати компенсацію		
6.	Щодо програм просвіти та інформування споживачів		
7.	Щодо заходів, які впроваджуються у визначених специфічних галузях		

б) Закону України “Про захист прав споживачів”

Таблиця 13

Стан роботи на підприємстві-базі практики із виконанням норм та правил у відповідності до вимог Закону України “Про захист прав споживачів”

№ з/п	Права споживача на	Відповідні статті Закону України “Про захист прав споживачів” (п. п.)	Обґрунтування та приклади використання принципу на практиці
1.	Державний захист		
2.	Належну якість товарів, робіт, послуг, торговельного та інших видів обслуговування		
3.	Безпеку товарів, робіт, послуг		
4.	Достатню, доступну і достовірну інформацію про товари, роботи і послуги		
5.	Відшкодування збитків, завданих товарами, роботами або послугами небезпечних або неналежної якості		
6.	Звернення до суду та інших уповноважених державних органів за захистом порушених прав		
7.	Об’єднання в громадські організації споживачів		

Завдання 4. Відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів та штрафні санкції. Проаналізувати види відповідальності за порушення законодавства про захист прав споживачів стан роботи на підприємстві-базі практики та штрафні санкції за два останніх роки. Результати викласти у довільній описовій формі та проаналізувати дані запропонованих нижче табл. 14.

Таблиця 14

Види відповідальності за порушення законодавства про захист прав споживачів на підприємстві та накладені при цьому штрафні санкції

Вид порушення (п. п. Законодавства)	Штрафні санкції	Підстава	Ким накладені
Відмова споживачу в реалізації його прав			
Виготовлення або реалізація продукції, що не відповідає вимогам нормативних документів			
Реалізація продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, без наявності у документах реєстраційних номерів сертифіката відповідності або свідоцтва про визнання відповідності та/або декларації про відповідність			
Виготовлення або реалізація продукції, що не відповідає вимогам безпеки для життя, здоров'я та майна споживачів і навколишнього природного середовища			
Реалізація продукції, забороненої відповідним державним органом для виготовлення та реалізації (виконання, надання)			
Реалізація небезпечного товару (отрути, пестицидів, вибухо- і вогненебезпечних речовин тощо) без належного попереджувального маркування, а також без інформації про правила і умови безпечного його використання			
Відсутність необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації про продукцію			
Створення перешкод службовим особам спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів та структурного підрозділу з питань захисту прав споживачів органу місцевого самоврядування у проведенні перевірки якості продукції, а також правил торговельного та інших видів обслуговування			

Невиконання або несвоєчасне виконання припису посадових осіб спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів про усунення порушень прав споживачів			
Реалізація товару, строк придатності якого минув			
Порушення умов договору між споживачем і виконавцем про виконання роботи, надання послуги			

Завдання 5. Інформаційні й документальні засоби товарознавчої експертизи. Експертиза товарної інформації та маркування товарів. Набути навички роботи з інформацією та документами, необхідними для підготовки, проведення та завершення товарознавчої експертизи. Вивчити основні види інформаційних засобів та групи документів, що застосовуються у товарознавчій експертизі. Вивчення зміст та структуру товарно-супровідних документів в товарознавчій експертизі та вимоги до їх оформлення.

Завдання 6. Проведення експертної оцінки товарів (продукції), послуг. Провести експертне дослідження обраної групи товарів за показниками якості, використовуючи чинні нормативні документи. Сформулювати алгоритм проведення експертизи показників якості даної групи товарів. Описати методи дослідження визначених показників якості для обраних груп товарів.

Результати експертного дослідження показників якості товарів (продукції) подати у формі табл. 15 та 16. За результатами роботи оформити відповідні висновки.

Форма запису:

Таблиця 15

Результати експертного дослідження показників якості

№ з/п	Назва товару	Виробник	Назва показника	Назва НД
1	2	3	4	5

Таблиця 16

Результати експертного дослідження показників якості

№ з/п	Назва показника	Значення фактично отриманого результату	Значення показника якості згідно НД	Відповідність НД

Завдання 7. Оформлення заявки на проведення експертизи. Оформити заяву на проведення експертизи товарів, використовуючи дані підприємства-бази практики. Бланк заяви додається (додаток А).

Завдання 8. Ознайомлення з основними засадами та принципами проведення ринкового нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. З'ясуйте основні принципи державного нагляду (контролю). Вивчіть загальні вимоги до здійснення планових та позапланових заходів зі здійснення державного нагляду (контролю). Вивчіть повноваження органу державного нагляду (контролю). Проаналізуйте відповідальність посадових осіб органу державного нагляду (контролю) та суб'єкта господарювання.

Під час проходження практики здобувачем в Торгово-промисловій палаті України (ТПП) і лабораторіях індивідуальні завдання наведені у табл. 17.

Таблиця 17

ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ В ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВІЙ ПАЛАТІ УКРАЇНИ (ТПП) І ЛАБОРАТОРІЯХ

№ з/п	Зміст індивідуального завдання
1.	Ознайомлення з організаційною структурою установи
2.	Визначення приналежності товарів (продукції) до товарних груп, підгруп, офіційних класифікаторів товарів
3.	Порядок визначення країни походження товарів (продукції)
4.	Проведення експертної оцінки товарів (продукції), послуг
5.	Ідентифікація товарів (продукції), що виробляються, реалізуються чи отримуються даним підприємством
6.	Вивчення потенційних небезпек, пов'язаних з використанням товарів

Завдання 1. Ознайомлення з організаційною структурою установи. Проаналізувати організаційно-правову форму підприємства, що є базою практики. Ознайомтесь із функціями та завданнями окремих відділів (підрозділів), їх функціональними обов'язками.

Завдання 2. Визначення приналежності товарів (продукції) до товарних груп, підгруп, офіційних класифікаторів товарів. Наведіть класифікацію товарів (продукції), щодо яких надаються послуги даним підприємством, згідно з класифікаторами ТНЗЕД, УКТЗЕД, ДКПП, НТСН. Визначте коди товарів (продукції), щодо яких надаються послуги даним підприємством за ТНЗЕД та УКТЗЕД.

Завдання 3. Порядок визначення країни походження товарів

(продукції), послуг. Ознайомитися з основними принципами та загальними правилами визначення країни походження товарів та документальним оформленням даної процедури. Ознайомитися з особливостями визначення країни походження товарів, які надходять з країн-донорів. Ознайомтеся з особливостями визначення країни походження товарів, які надходять з країн-бенефіціарів. Здійсніть документальне оформлення країни походження товарів. Вивчіть основні форми сертифікатів.

Завдання 4. Проведення експертної оцінки товарів (продукції), послуг. Необхідно відзначити основні відмінності експертної оцінки та проаналізувати нормативні документи, необхідні для проведення експертної оцінки. Ознайомитися з принципами та особливостями проведення експертної оцінки товарів (продукції), послуг. Здійснити документальне оформлення експертної оцінки товарів (продукції) та послуг.

Результати експертного дослідження показників якості товарів (продукції) подати у формі табл. 18 та 19. За результатами роботи оформити відповідні висновки.

Форма запису:

Таблиця 18

Результати експертного дослідження показників якості

№ з/п	Назва товару	Виробник	Назва показника	Назва НД
1	2	3	4	5

Таблиця 19

Результати експертного дослідження показників якості

№ з/п	Назва показника	Значення фактично отриманого результату	Значення показника якості згідно НД	Відповідність НД
1	2	3	4	5

Завдання 5. Ідентифікація товарів (продукції), що виробляються, реалізуються чи отримуються даним підприємством. Проаналізуйте можливі види ідентифікації для конкретного товару, щодо яких надаються послуги підприємством. Визначити засоби ідентифікації для конкретного товару (продукції), щодо яких надаються послуги підприємством. Обґрунтувати критерії та методи ідентифікації, які доцільно застосовувати для ідентифікації товарів (продукції), щодо яких надаються послуги

підприємством. Проведіть ідентифікацію конкретної групи товарів (продукції), щодо яких надаються послуги підприємством.

Завдання 6. Вивчення потенційних небезпек, пов'язаних з використанням товарів (продукції). З асортиментного переліку товарів (продукції), що реалізуються (виробляються) або пропонується підприємством, обрати декілька взірців, описати потенційні небезпеки, які можуть бути пов'язані з використанням даного товару. Залежно від виду товару (харчові продукти чи непродовольчі товари) отримані результати оформити у табл. 20 або 21.

Таблиця 20

Аналіз потенційних небезпек харчових продуктів

Вид товару	Потенційна небезпека					
	Шкідливі природні компоненти	Фізичні забруднювачі	Хімічні забруднювачі	Біологічні забруднювачі	ГМО	Харчові добавки

Таблиця 21

Аналіз потенційних небезпек непродовольчих товарів

Вид товару	Потенційна небезпека					
	Фізичні та хімічні забруднювачі	Механічна	Біологічна	Електрична та електромагнітна	Термічна та пожежна	Шум та вібрація

Виконання індивідуального завдання під час проходження онлайн-практики (табл. 22).

Таблиця 22

ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ОНЛАЙН-ПРАКТИКИ

№ з/п	Зміст індивідуального завдання
1.	Загальна характеристика підприємства
2.	Стратегічне та оперативне планування діяльності установи. Контроль за укладанням і виконанням підприємством договорів, угод, контрактів
3.	Особливості формування асортименту товарів (продукції), що виробляються, реалізуються чи отримуються даним підприємством
4.	Дослідження системи дистрибуції, ринку збуту та місце підприємства на ринку
5.	Дослідження комунікаційної діяльності
6.	Контроль за дотриманням правил зберігання товарів (продукції), що реалізуються чи отримуються даним підприємством

Завдання 1. Загальна характеристика підприємства. Ознайомитись з підприємством, його установчими документами, метою його діяльності, предметом діяльності, організацією управління, структурою апарату управління, визначити тип організаційної структури.

Завдання 2. Стратегічне та оперативне планування діяльності установи. Контроль за укладанням і виконанням підприємством договорів, угод, контрактів. Проаналізуйте правову базу діяльності підприємства. Проаналізуйте ресурси, запаси та товарообіг. Вивчіть матеріально-технічне забезпечення підприємства. Проведіть аналіз контрактів, договорів, угод (повнота, своєчасність виконання). Розрахуйте штрафні санкції за невиконання (за наявності). Слід, звернути особливу увагу на документальне оформлення товарів (продукції), що виробляються, реалізуються чи отримуються даним підприємством.

Завдання 3. Особливості формування асортименту товарів (продукції), що виробляються, реалізуються чи отримуються даним підприємством. Провести аналізу структури асортименту товарів (продукції). Асортиментна політика підприємства та її обґрунтування. Вивчення конкурентного середовища. Методологія формування асортименту окремих груп товарів.

Завдання 4. Дослідження системи дистрибуції, ринку збуту та місце підприємства на ринку. Оцінити рівень каналів розподілу підприємства (прямі, непрямі чи комбіновані), проаналізувати їх особливості та динаміку структури. Порівняти масштабами впливу компанію компанії з гігантами світового ринку роздрібної торгівлі. Проаналізувати операції з організації торгово-оперативних процесів та управління ними, організацію господарських зв’язків з постачальниками товарів, які сприяють своєчасній поставці продукції і товарів покупцям. Визначити сучасні канали збуту та програми лояльності. Проведіть кон'юнктурне та прогностичне дослідження ринків збуту товарів (продукції), що виробляються, реалізуються чи отримуються даним підприємством.

Завдання 5. Дослідження комунікаційної діяльності. Проаналізувати динаміку структури комплексу комунікаційної діяльності, яку використовує досліджуване підприємство; дати детальну характеристику досвіду використання реклами як елемента комплексу комунікацій за такими напрямами: класифікація видів реклами, що застосовує підприємство, за різними критеріями; основні характеристики каналів розповсюдження рекламних анонсів: тираж, аудиторія, вартість рекламного простору, формат,

періодичність виходу та редакційний зміст видання або програми: особливості використання різних носіїв реклами.

Завдання 6. Контроль за дотриманням правил зберігання товарів (продукції), що реалізуються чи отримуються даним підприємством. Опишіть умови зберігання товарів (продукції), що реалізуються чи отримуються даним підприємством. Проаналізуйте методи зберігання, застосування різноманітного обладнання, технічних засобів, тари для покращення зберігання товарів. Навести рекомендації щодо покращення зберігання товарів (продукції), що реалізуються чи отримуються даним підприємством.

3. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Практична підготовка здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за ОПП “Митна справа” зі спеціальності 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність” здійснюються на основі договорів між Львівським торговельно-економічним університетом і підприємством (незалежно від його організаційно-правових форм).

З базами практики (підприємствами, організаціями, установами будь-яких форм власності) Університет завчасно, не пізніше ніж за три місяці до початку періоду практики, укладає договори на її проведення. Тривалість дії договорів погоджується за згодою сторін договору і може визначатися або на період конкретного виду практики, або до п’яти років.

За відсутності договору на проведення практики студент може проходити практику на підприємстві, якщо Університетом не пізніше, ніж за 2 місяці до початку практики буде отримано гарантійний лист з проханням направити його саме на це підприємство в терміни практики (Додаток Б).

Для керівництва практикою здобувачів вищої освіти призначаються керівники практики як від Університету, так і від підприємства.

За місяць до початку практики кафедра проводить організаційне зібрання, з метою ознайомлення здобувачів з порядком організації під час практики, оформленням необхідної документації, правилами техніки безпеки, розпорядком дня, видами та строками звітності тощо.

Перед виїздом на практику здобувачі забезпечуються такими видами документів: скеруванням на практику, програмою практики, щоденником, індивідуальним завданням.

У період практики на здобувачів вищої освіти, які працюють в якості практикантів на робочих місцях, розповсюджуються правила охорони праці й внутрішнього розпорядку, які діють на підприємстві, в закладі, організації тощо.

У перший день перебування на базі практики здобувачі зобов'язані пройти інструктаж з техніки безпеки і протипожежної профілактики. Проведення інструктажу повинно бути зафіксовано документально.

4. КОНТРОЛЬ ТА ОСНОВНІ ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І КЕРІВНИКІВ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Безпосереднє керівництво практикою, організацію практики, її проведення і контроль здійснюють керівники (викладачі кафедри) та керівники від підприємств (керівники структурних підрозділів підприємства).

Під час практичної підготовки здобувачів вищої освіти відповідними особами здійснюється попередній, поточний і підсумковий контроль за ходом організації та проведення практики.

Попередній контроль здійснюється під час підготовки здобувачів вищої освіти до проходження практики на зборах-інструктажах. Відповідальність за його проведення покладено на завідувача кафедри та заступника завідувача кафедри з практики. На зборах студентам пояснюються цілі практики, порядок її проходження, форма звітування, а також передаються скерування на базу практики, щоденники та програми практики.

Поточний контроль практики здійснюється керівником практики від кафедри та підприємства шляхом аналізу та оцінки систематичної роботи і залікових навчальних занять здобувачів вищої освіти, про що робляться відповідні записи у щоденнику практики.

Підсумковий контроль здійснюється у кінці проходження практики шляхом оцінювання цілісної систематичної діяльності здобувачів вищої освіти протягом конкретного періоду.

Загальне керівництво практикою на підприємстві здійснюється головними фахівцями або їх заступниками, безпосереднє керівництво покладається на керівників структурних підрозділів та на окремих висококваліфікованих спеціалістів.

Відповідальність за організацію практики на підприємстві (організації) покладається на директора, який призначає керівника практики здобувачів вищої освіти наказом по підприємству.

При проходженні практики здобувачі можуть бути зараховані на штатні посади, якщо професійні обов'язки відповідають програмі практики.

Робочий час практикантів визначається відповідно до чинного законодавства та діючого на підприємстві внутрішнього розпорядку і режиму роботи. Консультації з викладачами на базах практики проводяться в робочий час, а в навчальних закладах – в неробочий час практиканта.

Інформацію про підприємство – базу практики студент одержує шляхом вивчення документації, особистих спостережень, бесід з керівниками та фахівцями.

У ході підготовки та проходження практики студент повинен:

− обрати із запропонованого кафедрою переліку підприємство і написати заяву встановленого зразка (Додаток В);

− отримати перед початком практики на кафедрі необхідні документи для проходження практики (скерування, щоденник, програму практики, індивідуальне завдання тощо) та пройти відповідний інструктаж;

− вчасно з'явитися на підприємство-базу практики (у перший день практики);

− у триденний термін від початку практики повідомити кафедру про прибуття на підприємство, прізвище, ім'я, по батькові та посаду керівника практики від підприємства, № наказу (розпорядження по підприємству) про зарахування на практику, контактний телефон, адресу, а також представити на кафедру бланк повідомлення з печаткою підприємства;

− виконати програму практики в повному обсязі та у встановлений термін;

− оформити на підприємстві необхідні документи для звітування про практику (щоденник, завірений необхідними печатками та підписами; рецензію, звіт, завірені керівником практики від підприємства та печаткою);

− не пізніше, ніж за тиждень до встановленого терміну захисту звіту з практики, надати на кафедру необхідні документи про проходження практики (звіт з практики, щоденник, рецензію керівника практики від підприємства, виконані індивідуальні завдання);

− у десятиденний термін від закінчення практики захистити звіт з практики на кафедрі.

Обов'язки керівника практики від Львівської торговельно-економічного університету

Керівник практики призначається завідувачем кафедри на початку

навчального року і затверджується на засіданні кафедри.

Перед початком практики керівник практики зобов'язаний вирішити низку організаційних питань, зокрема:

− контроль за ступенем підготовленості баз практик до прийняття здобувачів вищої освіти;

− проведення разом із деканом інструктивних зборів здобувачів вищої освіти, які скеровуються на практику;

− проведення організаційних заходів перед практикою: індивідуальний інструктаж про порядок проходження практики, надання студентам-практикантам необхідних документів і завдань (скерування, програма практики, щоденник, індивідуальне завдання, а також інші матеріали і рекомендації);

− проведення консультацій здобувачів вищої освіти (крім тих, що проходять практику за межами м. Львова) на місцях практики;

− контроль своєчасного прибуття здобувачів вищої освіти на бази практики;

− контроль за виконання програми практики та індивідуального завдання;

− перевірка та приймання захисту звітів з практики;

− прийняття рішень щодо якості проходження практики здобувачами вищої освіти і внесення пропозицій щодо її покращення.

Керівництво практикою здобувачів вищої освіти на місцях покладається керівником підприємства і організації на відповідальних осіб, які затверджуються відповідним наказом.

Обов'язки керівника практики від підприємства

На початку практики керівник практики на підприємстві зобов'язаний провести організаційну зустріч зі здобувачами вищої освіти, а потім - екскурсію по підприємству з метою ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними видами діяльності підприємства, лінійними та функціональними підрозділами і відрекомендувати здобувачів вищої освіти-практикантів керівникам цих підрозділів; провести заняття-інструктаж з вивченням правил внутрішнього розпорядку та поведінки на підприємстві, правил техніки безпеки, протипожежних правил.

Керівники практики від підприємства – бази практики повинні:

− забезпечити проведення інструктажу з охорони праці та техніки безпеки;

− знайомиться з робочою програмою практики та індивідуальним завданням студента;

− сприяти організації робочого місця студента-практиканта;

− на початку практики ознайомити студента з організаційною структурою і функціями окремих підрозділів підприємства, з правилами внутрішнього розпорядку, організацією роботи менеджера (керуючого), працівників усіх структур підприємства;

− проводити консультації, створювати умови щодо виконання програми практики та отримання необхідних матеріалів для складання звіту;

− робити відмітки чи зауваження у щоденнику студента щодо виконання програмних завдань;

− по закінченню практики перевірити звіт, скласти рецензію на звіт, дати виробничу характеристику на студента-практиканта, підписати їх і завірити печаткою;

− створити необхідні та безпечні умови для проходження здобувачами вищої освіти практики згідно з програмою;

− надати необхідну документацію для виконання програми практики;

− повідомляти про всі порушення у навчальний заклад.

Обов’язки здобувачів вищої освіти-практикантів

Здобувачі-практиканти після розподілу на бази практики та призначення керівників практики відповідним наказом ректора зобов’язані:

− до початку практики отримати на відповідній кафедрі всі необхідні організаційно-методичні матеріали та консультацію щодо їх оформлення;

− своєчасно прибути на місце практики і документально оформити початок практики;

− дотримуватись трудової дисципліни, правил трудового розпорядку, техніки безпеки та інших норм;

− проводити роботу на місці практики відповідно до отриманих завдань у режимі роботи відповідних підрозділів підприємства;

− за необхідності відвідати керівника практики від університету в дні його консультацій на кафедрі;

− бути ввічливим у спілкуванні з працівниками підприємства та споживачами;

− нести відповідальність за виконану роботу;

− виконати поставлені завдання у повному обсязі з урахуванням програми практики і рекомендацій, наданих керівниками практики від

університету та від підприємства:

− забезпечувати відповідну якість виконуваної роботи;

− вчасно і на належному рівні скласти звіт із практики і захистити його у визначений термін.

5. ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПРАКТИКУ

Підсумковим документом, що узагальнює всю роботу студента по виконанню програми практики, є письмовий звіт, який складається відповідно до змісту програми практики, викладеної вище.

У звіті повинна бути коротко і конкретно описана робота, яка особисто виконана студентом. *Структура звіту така:*

а) титульний аркуш з усіма підписами (Додаток А);

б) зміст, де вказаний перелік розділів і підрозділів з позначенням сторінок;

в) вступ;

г) основна частина;

д) індивідуальне завдання (за наявності);

е) висновки і пропозиції;

ж) додатки;

У вступі обґрунтовуються основна мета і завдання практики, коротка характеристика об’єкта дослідження.

Основна частина містить конкретні відповіді на програмні завдання практики.

Висновки і пропозиції викладаються коротко і конкретно за матеріалами звіту на підставі виконаної роботи.

Література, інформаційно-нормативні джерела включають рекомендовану літературу; дані бухгалтерської, статистичної та фінансової звітності; нормативно-законодавчі акти в певній галузі та підприємства – бази практики.

До звіту додається:

а) відгук на звіт керівника практики від ЛТЕУ;

б) щоденник проходження практики із заповненими реквізитами;

в) зразки документів, що стосуються проходження практики та її змісту, повинні бути оформленні у вигляді додатків до звіту.

Щоденник є основним документом, що підтверджує проходження

студентом практики, у якому фіксується його поточна робота і містить:

− календарний план виконання студентом програми практики з оцінкою його виконання;

− план роботи, який складається разом з керівниками практики від кафедри і підприємства;

− перелік необхідної до вивчення студентом наукової та спеціальної літератури;

− сформульоване індивідуальне завдання, що видане студентові, з відміткою про стан його виконання;

− висновки і пропозиції здобувача вищої освіти за результатами проходження виробничої практики;

− підсумкове оцінювання роботи здобувача вищої освіти за період практики керівниками від підприємства і кафедри.

Вимоги до написання та оформлення звіту з практики:

1. Звіт оформляється згідно з вимогами ЄСКД до текстових документів. Текст повинен бути набраний на комп'ютері на аркушах паперу формату А4 (використовувати текстовий редактор Word, шрифт Times New Roman, розмір шрифту – 14, міжрядковий інтервал – 1,5, поля: зліва – 30 мм, справа – 10 мм, знизу та зверху – 20 мм. Обводити поля не рекомендується.

2. Всі сторінки (крім першої) повинні бути пронумеровані арабськими цифрами вгорі справа. Першою сторінкою є титульний аркуш, другою – зміст і т. д. На титульній сторінці і змісті номери не проставляються. Нумерують звіт, починаючи зі сторінки "3".

3. Розділи звіту повинні бути пронумеровані арабськими цифрами і мати свої заголовки.

4. Цифровий матеріал оформляється у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати номер та заголовок, який розташовується нижче від слова "Таблиця". Слово "Таблиця" пишеться з правого боку сторінки. Таблиці нумеруються арабськими цифрами наскрізно в межах звіту.

5. У кінці звіту проставляються дата його складання та особистий підпис здобувача вищої освіти.

Письмовий звіт про проходження практики разом зі щоденником подається студентом керівникові від бази практики для перевірки. Перевірений керівником практики письмовий звіт і щоденник підписуються ним і завіряються печаткою підприємства. За результатами виконання програми практики, на підставі щоденника і письмового звіту керівник практики від підприємства складає рецензію про результати проходження

студентом практики.

У рецензії керівника практики від базового підприємства:

− подається оцінка роботи здобувача вищої освіти-практиканта щодо повноти виконання програми практики;

− визначається вміння здобувача вищої освіти-практиканта застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності;

− вказуються недоліки в теоретичній підготовці здобувача вищої освіти-практиканта, виявлені під час проходження практики;

− вносяться пропозиції про можливе місце роботи (структурний підрозділ, посада тощо) здобувача вищої освіти-практиканта після закінчення навчального закладу відгук про результати проходження практики підписується керівником від бази практики і засвідчується печаткою.

У триденний термін звіт подається на рецензію керівника практики від навчального закладу. До звіту додаються: щоденник; рецензія керівника від бази практики; програма практики.

6. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Підсумковий контроль проходження практики – це захист звітів про практичну підготовку на кафедрі, яка відповідає за організацію й проведення певного виду практики.

До захисту звітів допускаються здобувачі, які повністю виконали програму практики, представили звіт відповідно до вимог щодо змісту та оформлення, при наявності позитивної рецензії керівника від підприємства-бази практики і відгуку керівника від навчального закладу.

Захист звітів відбувається у формі співбесіди на кафедрі, яка відповідає за організацію й проведення практики. Комісія із захисту звітів призначається завідувачем кафедри і складається не менше, ніж з двох викладачів (заступник завідувача кафедри з практичної підготовки, керівник практики). Підсумки результатів практики здобувача вищої освіти визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується у Львівському торговельно-економічному університеті.

За результатами проходження практики та захисту індивідуального завдання студенту виставляють кількість балів ECTS та оцінку за національною шкалою. Результати заносяться в залікову відомість, проставляються в заліковій книзі здобувача вищої освіти.

Інформація про хід практики та її підсумки обговорюються на засіданні

кафедри, а її загальні підсумки розглядаються на Вченій раді факультету.

Здобувачі, які не виконали програму практики без поважної причини чи ті, які отримали негативну рецензію керівника практики від підприємства, чи незадовільну оцінку при захисті звіту, повторно направляються на практику чи можуть бути відраховані з університету як ті, що мають академічну заборгованість

Здобувачі, які своєчасно не подали та не захистили звіт з комплексної (фахової) практики, не допускаються до підсумкової державної атестації.

Критерії оцінювання результатів практики

Оцінка за проходження практики складається із суми балів, які виставляє комісією на основі розгляду змісту звіту за результатами проходження всіх етапів практики та за підсумком усного захисту перед комісією основних положень, які належать до програми практики.

Підсумкова оцінка знань, умінь та навичок здобувача вищої освіти, набутих на практиці, виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою на підставі критеріїв оцінювання та рівня компетентностей результатів написання звіту та захисту практики здобувачем вищої освіти (табл. 23, 24, 25).

Таблиця 23

Критерії оцінювання результатів практичної підготовки

№ з/п	Вид контролю	Бали
1.	Виконання завдань практики	50
2.	Оформлення звіту (правильність та якість)	10
3.	Виступ з доповіддю на захисті	20
4.	Відповіді на запитання	20
	Всього	100

Таблиця 24

Числова (рейтингова) шкала оцінювання

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100 (A)	Відмінно
82 – 89 (B)	Добре
74 – 81 (C)	
64 – 73 (D)	Задовільно
60 – 63 (E)	
35 – 59 (FX)	Незадовільно з можливістю повторного складання
0 34 (F)	Незадовільно з обов’язковим повторним проходження

Таблиця 25

Критерії оцінювання та рівні компетентностей результатів написання звіту та захисту практики здобувачем вищої освіти

Бали	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка
90-100	Творче використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань. Прагнення до отримання професійних навичок. Повне виконання вимог керівника практики. Відсутність запізнень і пропусків, порушень техніки безпеки та трудової дисципліни. Високий рівень виконання програми практики. Своєчасно виконаний, акуратно і правильно оформлений пакет звітних документів. Доповідь і захист звіту з практики обґрунтовані, виявлені *комплексні знання* з Методики викладання стосовно практичної роботи, впевнено і обґрунтовано відповів на запитання членів комісії.	**Високий** Повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, набутих в процесі навчання та проходження практики. Власні пропозиції здобувача в оцінках і вирішенні практичних завдань підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивчені освітніх компонент, а також знання, набуті при самостійному поглибленому вивчені питань, що відносяться до практичної підготовки.	Відмінно (A)
82-89	Використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань. Прагнення до отримання професійних навичок. Виконання вимог керівника практики. Відсутність запізнень і пропусків, порушень техніки безпеки та трудової дисципліни. Достатньо високий рівень виконання програми практики. Своєчасно виконаний, акуратно і правильно оформлений пакет звітних документів з незначними зауваженнями. На захисті продемонстрував *добрі з*нання з Методики викладання, відповів на запитання членів комісії.	**Достатній** Забезпечує здобувачу самостійне вирішення основних практичних завдань, що можуть виникнути у професійній діяльності	Добре (B)
74-81	Використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань. Прагнення до отримання професійних навичок. Виконання вимог керівника практики в міру можливості. Відсутність запізнень і пропусків, порушень техніки безпеки та трудової дисципліни. Достатній рівень виконання програми практики. Своєчасно виконаний, акуратно і правильно оформлений пакет звітних документів з деякими зауваженнями. На захисті продемонстрував *добрі* знання з практичної підготовки, відповів на запитання членів комісії з декількома неточностями.	**Достатній** Конкретний рівень за вивченим матеріалом фахових освітніх компонент та програми практики. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають труднощі.	Добре (C)
64-73	Недостатнє використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань. Недостатнє прагнення до отримання професійних навичок. Виконання вимог керівника практики в міру можливості. Запізнення і пропуски за час проходження практики без поважної причини. Задовільний рівень виконання програми практики. Несвоєчасно виконаний пакет звітних документів з зауваженнями.	**Середній** Забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень фахових освітніх компонент та програми практики	Задовільно (D)
60-63	Недостатнє використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань. Недостатнє прагнення до отримання професійних навичок. Виконання вимог керівника практики в міру можливості. Часті запізнення (1- 4 рази) і пропуски (1-4 рази) за час проходження практики без поважної причини. Задовільний рівень виконання програми практики. Несвоєчасно виконаний, пакет звітних документів з зауваженнями.	**Середній** Є мінімально допустимим у всіх складових програми практики	Задовільно (E)
35-59	Відсутність спроб до використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань. Відсутність прагнення до отримання професійних навичок. Ігнорування вимог керівника практики. Часті запізнення і пропуски за час проходження практики без поважної причини. Невиконання програми практики, її цілей і завдань. Грубі порушення якості та строків надання звітних документів.	**Незадовільний** Не забезпечує практичної реалізації завдань, що сформовані у програмі практики	Незадовільно (FX)
0-34			Незадовільно (F)

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Андросова Т. В. Торгівля в ринкової економіці : навч. посібник / Т. В. Андросова. – Х. : Харків, 2001. – 120 с.
2. Апопій В. В. Роздрібна торгівля: концентрація, спеціалізація, типізація / В. В. Апопій, Гуштан Т. В., Павлова М. Б. – Львів: вид-во “Новий Світ – 2000”, 2018. – 232 с.
3. Апопій В. В. Структурні зміни та сучасні тенденції розвитку внутрішньої торгівлі України : монографія. / [Апопій В. В., Міщук І. П., Антонюк Я. М. та ін. ; за ред. д.е.н., проф. Апопія В. В.]. – Львів: вид-во “Новий Світ-2000”, 2017. – 440 с.
4. Асортимент і якість кондитерських виробів: посібник / І. В. Сирохман, В. Т. Лебединець. К.: Центр навчальної літератури, 2009. 636 с.
5. Байдакова Л. І. Товарознавство. Непродовольчі товари : товари господарські та будівельні : підручник / Л. І. Байдакова, С. В. Ягелюк, І. М. Байдакова. – К. : Видавничий дім «Слово», 2013. – 312 с.
6. Біржова діяльність: підручник / [за ред. проф. В. В. Апопія] – Львів : РАСТР-7, 2017. – 488 с.
7. Буряк Я. В. Основні аспекти здійснення державного регулювання у сфері публічних закупівель в Україні / Я. В. Буряк // Проблеми і перспективи розвитку – 2017. – № 2. – С. 55-59.
8. Варналій З. С. Основи підприємництва: навч. посібник / З.С. Варналій. – [3-є видання, випр. і доп.] – К. : Знання-Прес, 2006. – 148 с.
9. Виноградська А. М. Основи підприємництва : навч. посібник: / А. М. Виноградська. – [2-ге вид., переробл. і доповн.] – К. : Кондор, 2008. – 544 с.
10. Виноградська А. М. Технологія комерційного підприємництва : навч. посібник / А. М. Виноградська. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 285 с.
11. Голошубова Н.О. Організація і технологія торгівлі спожитковими товарами: навч. посіб. – К. : Київ. нац. торг. – екон. ун-т, 2007. – 272 с.
12. Доброва Н. В. Основи бізнесу: навчальний посібник / Н. В. Доброва, М. М. Осипова– Одеса: Бондаренко М.О., 2018. – 305 с.
13. Економіка та підприємництво: навч. посіб. / [С. Я. Салига, В. А. Желябін, О. В. Бойко та ін.]. – К. : ВД «Професіонал», 2007. – 250 с.
14. Єдиний закупівельний словник та система електронних державних закупівель ЄС : пояснення та рекомендації. – К. : Мінекономрозвитку і торгівлі України. – 2019. – 19 с.
15. Закон України “Про захист прав споживачів”. Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 15 січня 2008 р. − К.: Вид. Паливода А. В., 2008 р. – 48 с.
16. Збірник нормативно-правових документів з питань публічних закупівель – К. : Навчальний центр UA-TENDERS.COM, 2019. – 120 с.
17. Зверева О. В. Правова регламентація торговельної діяльності: навч. посібник / О. В.Зверева. – К. : 2006. – 143 с.
18. Кабінет міністрів України постанова від 9 березня 2022 р. № 236. − [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2022-

%.
19. Кашперська А. І. Ринок роздрібної торгівлі України: стан і тенденції розвитку // Бізнес Інформ. − 2021. − №4. − С. 120–127.
20. Комерційна діяльність: навч. посібник / [Филевич Л. Г., Попова Л. О., Прядко О. М. та ін.]. – Харків: ХДУХТ, 2014. – 225 с.
21. Лебединець В.Т. Товарознавство пакувальних матеріалів і тари : конспект лекцій / [уклад. В. Т. Лебединець]. – Львів : видавництво Львівського торговельно-економічного університету. 2022. – 138 с.
22. Лист ДМСУ від 14.03.2022 р. № 08-1/24/7/1511 [Щодо митного оформлення товарів і транспортних засобів у період дії воєнного стану]. − [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://document.vobu.ua/doc/10599
23. Логістика та управління ланцюгами поставок : Навч. посіб. / Є. Крикавський, О. Похильченко, М. Фертч. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2017. − 804 с.
24. Лозова Т. М., Сирохман І. В. Управління якістю та безпечністю продукції харчової галузі : підручник / Т. М. Лозова, І. В. Сирохман. – Львів: Видавництво “Растр-7”, 2018. – 400 с.
25. Лозова Т. М., Сирохман І. В. Управління якістю та безпечністю харчових продуктів : підручник / Т. М. Лозова, І. В. Сирохман. – Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2020. – 436 с.
26. Лозова Т. М., Решетило Л. І. Товарознавство харчових продуктів. Зерноборошняні і кондитерські товари. Контроль та експертиза якості : навчальний посібник. Львів: Видавництво торговельно-економічного університету, 2022. 256 с.
27. Лозова Т. М. Інноваційні наукові розробки щодо поліпшення якості харчових продуктів на основі борошна : монографія. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2023. 238 с.
28. Лучко Г. Й. Інноваційний розвиток сфери торгівлі // Бізнес Інформ. − 2021. − № 2. − С. 41–47.
29. Методичний посібник з питань публічних закупівель. – К. : Навчальний центр UA-TENDERS.COM, 2020. – 190 с.
30. Міщук І. П. Логістичне забезпечення діяльності підприємств торгівлі споживчої кооперації / І. П. Міщук. − Підприємництво і торгівля : зб. наук. пр. / [редакц. кол.: Куцик П. О., Апопій В. В., Семак Б. Б. та ін.]. – Львів : Вид-во ЛТЕУ, 2017. – Вип. 21. – С. 42-47.
31. Наукові проблеми зберігання, поліпшення якості, споживних властивостей і безпечності харчових продуктів : монографія / Т. М. Лозова, В. В. Гаврилишин, Л. І. Решетило, М. П. Бодак, О. І. Гирка, О. Я. Давидович, І. В. Донцова, В. Т. Лебединець, Н. С. Палько, М. К. Турчиняк, А. І. Лебединець; за наук. ред. проф. Лозової Т. М. – Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2022. – 431 с.
32. Нова редакція Закону “Про публічні закупівлі”. Посібник для замовників; Розробник: А. Ференц. – К. : Предствництво ЄС в Україні, 2020. – 75 с.
33. Нормативні документи (ДСТУ і ТУУ) на обрані товари (товарні групи).
34. Організація і технологія торгівлі: навч. посібник / Азарян О. М., Локтєв Е. М., Оліфіров В. П. – Донецьк, СПД Дмитренко, 2007. – 528 с.

35. Орлова Н. Я. Товарознавство продовольчих товарів. Фрукти, ягоди, овочі гриби та продукти їхньої переробки : підручник / Н. Я. Орлова, П. Х. Пономарьов. – К. : КНТЕУ, 2008. – 360 с.
36. Підприємництво і бізнес-культура : підручник / [Л. О. Лігоненко, Г. Л. Піратовський, І. В. Молоштан та ін.; за заг. ред. Л. О. Лігоненко]. – К. : КНТЕУ, 2011. – 508 с.
37. Полікарпов І. С. Товарознавство. Непродовольчі товари: килими та килимові вироби: навч. посібник / І. С. Полікарпов, Л. В. Пелик. – Львів : Магнолія-2006, 2019. – 200 с.
38. Полікарпов І. С. Товарознавство: непродовольчі товари (вироби господарського та культурно-побутового призначення) : навчально-наочний посібник / І. С. Полікарпов, І. І. Шийко, Л. Г. Ніколайчук. – Львів : Магнолія-2006, 2011. – 274 с.
39. Попович Н. І. Судова товарознавча експертиза : підручник / [уклад. Н. І. Попович, М. Г. Мартосенко, І. В. Шурдук]. Львів. : видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2023. – 448 с.
40. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин: Закон України від 18 травня 2017 р. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 31. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19/
41. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23 грудня 1997 р. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 19. Ст. 98. 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua.
42. Сапожник Д. І. Захист прав споживачів: навч. посібник. – Львів : видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2021. – 282 с.
43. Сапожник Д. І. Сенсорний аналіз : консп. лекцій / Д. І. Сапожник. – Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2021. – 223 с.
44. Сапожник Д. І. Сенсорний аналіз : навч. посібник / Д. І. Сапожник, Л. І. Решетило. – Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2021. – 296 с.
45. Сапожник Д. І., Барна М. Ю. Товарна номенклатура зовнішньо-економічної діяльності: [підручник]. – Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2019. – 432 с.
46. Сенсорний аналіз харчових продуктів: навч. посіб. / Ф. Ф. Гладкий, В. К. Тимченко, П. О. Некрасов, З. П. Федякіна, К.В. Куниця, С. М. Мольченко. – Харків: Видавництво та друкарня "Технологічний Центр", 2018. – 132 с.
47. Сирохман І. В. Сучасні досягнення харчової науки : навч. посіб. / І. В. Сирохман, О. І. Гирка. – Львів : Видавництво "Растр-7", 2018. – 508 с.
48. Сирохман І. В. Сучасні способи зберігання і транспортування харчових продуктів та продовольчої сировини : навч.-метод. практикум / І. В. Сирохман, Л. І. Решетило, О. І. Гирка. – Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2018. – 207 с.
49. Сирохман І. В. Товарознавство м'яса і м'ясних товарів : підручник. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 378 с.
50. Сирохман І. В. Товарознавство продовольчих товарів [Текст] : підручник / І. В. Сирохман. – Х. : Світ Книги, 2019. – 713 с.
51. Сирохман І. В. Товарознавство цукру, меду, кондитерських виробів : підручник. –

2-е видання, перероблене та доповнене / І. В. Сирохман, Т. М. Лозова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 616 с.

52. Сирохман І. В. Управління якістю : навчальний посібник / І. В. Сирохман, Т. М. Лозова, О. Я. Давидович, М.-М. В. Калимон. – Львів: Видавництво "Растр-7", 2015. – 428 с.
53. Сирохман І. В. Якість і безпечність харчової продукції традиційних та інноваційних технологій : підручник / І. В. Сирохман, Т. М. Лозова, О. І. Гирка, М. І. Філь, М.-М. В. Калимон. – Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2020. – 504 с.
54. Сирохман І. В., Гирка О. І., Калимон М.-М. В. Безпечність і якість харчових продуктів (проблеми сьогодення) : підручник / І. В. Сирохман, О. І. Гирка, М.-М. В. Калимон. – Львів: "Растр-7", 2019. – 394 с.
55. Сирохман І. В. Товарознавство рибних і морепродуктів : підручник / І. В. Сирохман, О. Я. Родак, М. К. Турчиняк. – Львів : «Растр-7», 2014. – 488 с.
56. Товарознавство. Непродовольчі товари: одягово-взуттєві товари : навчально-наочний посібник / [І. С. Полікарпов, Б. Д. Семак, Н. А. Терешкевич та ін.]. – Львів : Магнолія-2006, 2019. – 264 с.
57. Торговельне підприємництво : підручник / [за ред. Л. В. Фролової]. – Одеса, 2018. – 640 с.
58. Шиндировський І. М. Організаційні форми суб'єктів господарювання / І. М. Шиндировський, Б. І. Кабаці // Підприємництво і торгівля : збірник наукових праць. − Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2017. − Вип. 21. − С. 97-100.
59. Шиндировський І. М. Проблеми розвитку малого підприємництва в Україні / Шиндировський І. М. // Підприємництво і торгівля : збірник наукових праць. − Львів: ЛТЕУ, 2016. − Вип. 20. − С. 9 − 13.

Допоміжна література

60. Бодак М. П. Холодильна технологія та технічні засоби її забезпечення : підручник / М. П. Бодак, І. В. Сирохман. – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. – 416 с.
61. Бубела Т. З. Методи та засоби визначення показників якості продукції: навч. посібник / Т. З. Бубела, П. Г. Столярчук, Є. В. Походило, М. С. Міхалєва, В. М. Ванько. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 292 с.
62. Внутрішня торгівля України : [моногр.] / А. А. Мазаракі, В. Д. Лагутін, А. Г. Герасименко [та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 864 с.
63. Дюкарева Г. І., Олейник А. І. Товарна номенклатура зовнішньо-економічної діяльності : [опорний конспект лекцій]. – Х : ХДУХТ, 2017. – 57 с.
64. Міщук І. П., Кабаці Б.І ., Алмаші Ю. Ю., Дубина М. О. Інноваційні формати торговельних об'єктів у системі торговельного обслуговування / Підприємництво і торгівля : збірник наукових праць. – Львів : Вид-во ЛТЕУ, 2019, Вип. 24. 182 с. С. 14−21.
65. Сенсорний аналіз харчових продуктів: навч. посіб. / Ф. Ф. Гладкий, В.К. Тимченко, П. О. Некрасов, З. П. Федякіна, К. В. Куниця, С. М. Мольченко. – Харків: Видавництво та друкарня "Технологічний Центр", 2018. – 132 с.
66. Сенсорний аналіз: навч. посібник у структурно логічних схемах / А. А. Дубініна, Т.

В. Щербакова, Н. І. Черевична, О. В. Шмиголь ; Харк. держ. ун-т харч. та торгівлі. – Електрон. дані. – Х., 2017. – 110 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Про Митний тариф України : Закон України 4 червня 2020 року № 674-IX. *URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#Text*
2. Деякі питання проведення заходів офіційного контролю товарів, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту) : постанова Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2018 р. № 960. *URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2018-%D0%BF#Text*
3. Описи алгоритмів системи форматно-логічного контролю правильності заповнення граф вантажної митної декларації та документів контролю за переміщенням товарів : наказ Держмитслужби України від 25.11.2010 № 1424. *URL : https://ips.ligazakon.net/document/MK101633*
4. Порядок виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 631. *URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1360-12#Text*
5. Офіційний сайт Державної прикордонної служби України. *URL : https://dpsu.gov.ua/*
6. Офіційний сайт компанії. *URL: https://epicentrk.ua/*
7. Офіційний сайт компанії. *URL:* https://www.metro.ua
8. Офіційний сайт компанії. *URL:* https://www.auchan.ua
9. Офіційний сайт компанії. *URL:* https://shop.silpo.ua/
10. Офіційний сайт компанії. *URL:* https://rukavychka.ua
11. Офіційний сайт компанії. *URL:* https://www.lvivcold.com.ua
12. Офіційний сайт компанії. *URL:* https://hlib.ua
13. Офіційний сайт компанії. *URL:* https://www.nestle.ua
14. Офіційний сайт компанії. *URL:* http://www.test.org.ua

ДОДАТОК А

Реєстраційний № _____ Президенту_____
“___”_____200___р. Торгово-промислової палати

ЗАЯВКА
на проведення експертизи

_____
(повна назва замовника)

просить провести експертизу_____
(назва продукції)

на відповідність вимогам/умовам: _____
(ПД на продукцію, договір, документація тощо)

Кількість_____
(ТЗ/ТО, вантажних місць та/або виробів)

Місцезнаходження продукції _____

(адреса)

Країна походження продукції _____ договір №_____ від _____

Завдання експертизи (вносять потрібне):

□ перевірка кількості вантажних місць/виробів, що надійшли у ТЗ/ТО;
□ перевірка кількості/комплектності виробів, що надійшли у вантажних місцях;
□ перевірка якості продукції:
□ органолептичним методом
□ вимірювальним методом
□ лабораторним методом_____
(зазначити необхідні показники якості)
□ перевірка відповідності пакування/маркування продукції
□ ідентифікація продукції
□ визначення фактичної кількості продукції (за умови порушення пакування)
□ перевірка технічного стану обладнання
□ відбір зразків (проб)
□ визначення втрати якості продукції (у відсотках) за наявності дефектів та можливі причини їх виникнення
□ перед відвантаженням продукції
□ _____

Термін проведення експертизи □ звичайний □ терміновий

_____
* Заповнюється палатою

Реквізити замовника: _____
(юридична адреса, телефон, факс, e-mail)

р/р _____ у _____
МФО_____, код ЄДРПОУ _____ ІПН_____
свідоцтво платника ПДВ № _____
Відповідальна особа_____
(посада, прізвище, ім’я та по-батькові, телефон, факс, e-mail)

Керівник організації_____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)
Головний бухгалтер _____ _____
М.П. (підпис) (ініціали, прізвище)

ДОДАТОК Б

ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра _____

(назва кафедри)

ЗВІТ

про проходження практики

в _____

(назва підприємства)

у період _____

Виконав (ла): здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми **Митна справа** зі спеціальності **076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**, усіх форм навчання

_____

(прізвище та ініціали здобувача освіти)

Керівник практики від підприємства

_____ _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

М. П.

Керівник практики від Університету

_____ _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії:

_____ _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Львів – 20___

ДОДАТОК В

Ректору Львівського торговельно-економічного університету
проф. П. О. Куцику
здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми Митна справа
зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, усіх форм навчання
_____

ЗАЯВА

Прошу скерувати мене на практику на _____
_____
(назва підприємства)

Дата _____ Підпис_____